

**115. Keszthely, Fenékpuszt, Halászrét
(MRT 1. k. 21 / 17. lh., KÖH 10514)
(Zala megye) U, R, LT**

Keszthely, Fenékpuszt, Halászrét lelőhelyen 2013. április 15. és július 3. között 6000 m² terület leletmentését végeztük el. A leletmentés azért vált szükségessé, mert a területet a Kis-Balaton vízvédelmi rendszer II. ütemének megvalósítása során anyagnyerő-helynek jelölték ki (7. sz. agyagbánya). A feltárás előzménye a Straub Péter által 2012 augusztusában végzett szondázó kutatás,³⁶ melynek során 20 kutatóárkban 19 stratigráfiai egységet (SE-et) dokumentált. 2013 tavaszán a feltárandó területeket a szondázás kutatóárkaiban megfigyelt objektum-intenzitás alapján jelöltük ki. A feltárt SE-ek számozását 20-szal kezdődően folytattuk a 2012-es előzmények után.

A feltárás két felületen, a még az 1980-as években létesített bányagödörtől Ny-ra (1., 3.–7. sz. munkaterületek), ill. attól K-re (2. sz. munkaterület) folyt. Összesen 236 SE-t figyeltünk meg, tártunk fel, ill. dokumentáltunk részben vagy egészben. Ezek közül 24 nem régészeti objektum. Egy részük geológiai eredetűnek, mások recens bolygatásnak bizonyultak (pl. öntözőárkok, lövészárkok stb.). A régészeti jelenségek túlnyomó része korai rézkori, a lengyeli kultúra késői (Lengyel III) fázisából származó telepjelenség (házak tartószerkezetéhez tartozó oszlophelyek, hulladékgyödrök, vermek, alapárkok, cölöplyukak, munkagyödrök), kisebb részben (8 SE) késő vaskori (kelta) gödrök, ill. egy félig földbemélyített, cölöpszerkezetes ház, a hozzá csatlakozó veremmel és tüzelőhellyel. Némely biztosan régészeti jelenségként értelmezhető SE (pl. cölöplyukak, oszlophelyek) datáló leletek hiányában csak közvetve keltezhetők, amennyiben feltételezzük a korai rézkori teleppel való egyidűségüket. A leletek nagy részét kerámia- és kőeszköz-leletek teszik ki, melyeket állatsont, ill. átégett tapasztás-törödékek egészítenek ki. A kerámialeletek többnyire festetlenek, az összes lelet arányát tekintve kevés vörös festésű kerámia került elő, valamint elvétve egy-két vörös és fehér festésű töredék, melyek azonban kronológiai jelentőségűek. Ezek alapján a korai rézkori telep egyes részei korábbra, a késő neolitikum legvégére (Lengyel IIb?) datálhatóak. Előfordulhat, hogy a rézkori objektumok némelyike a Balaton-Lasinja kultúrába tartozik, ez a kérdés azonban csak a leletanyag feldolgozása után tisztázható. A korai rézkori leletek közül kiemelkedik egy teljesen ép, nyomott gömb alakú, nyíllyukas kőbuzogány, mely minden bizonnyal presztizs tárgy lehetett. A kelta jelenségek és leletek közül a már említett házon kívül figyelemre méltó egy gödörből származó, teljesen ép, átfűrt malomkő.

P. BARNA JUDIT

**116. Keszthely, Kis-legelő
(KÖH 38341)
(Zala megye) U, R, Á**

A Keszthely és Alsópáhok határán lévő Kis-legelő nevű nagy kiterjedésű régészeti lelőhelyet P. Barna Judit lokalizálta 2005. évi terepbejárása során, melyet Kvassay Judit 2007-ben szintén dokumentált. A Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága által a 75-ös és a 76-os sz. elkerülő nyomvonalára készített hatástanulmány, majd annak kiegészítése a területen a felszíni jelenségek alapján őskori, római és Árpád-kor telepjelenségekkel számolt, és azok feltárására tett javaslatot.

A Hévíz városát elkerülő útberuházás végleges terveinek ismeretét követően kiderült, hogy a 0+200–0+645 kilométer-szelvények közt a nyomvonal a lelőhelyet összesen 21 866 m²-en érinti, s azt gyakorlatilag átlósan keresztülszeli.

Miután az 5/2010 (VIII. 18) NEFMI rendelet értelmében a megyei múzeumok visszakapták gyűjtőterületükön a régészeti feltárások jogosultságát, a ZMMI 2011. május 11-én szerződést kötött a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.-vel a lelőhely egészének feltárására. A Felek közt kötött szerződés szerint a múzeum a munkát legkésőbb 2011. június 15-én meg kívánta kezdeni. Ennek érdekében a ZMMI 2011. május 16-án elindította az ásatás hivatalos engedélyeztetését. Az Ásatási Bizottság 400/0554/2011 KÖH sz. határozata nem emelt kifogást az ásatás ellen, így a Vas Megyei Kormányhivatal Kulturális Örökségvédelmi Irodája a 420/1422/11/2011 sz. határozatával kiadta az engedélyt az ásatás megkezdésére, mely 2011. július 16-án jogerőre emelkedett.

A ZMMI a munkát azonban nem tudta megkezdeni, a NIF Zrt. ugyanis nem teljesítette az előleg kifizetését. 2011. november 15-én hatályba lépett a 2001. évi LXIV törvény módosításáról szóló 2011. évi CXLIX törvény. Ez az állami nagyberuházások esetében a régészeti munkákra fordítható költségeket a beruházás teljes bekerülési költségének 1%-ában, de legfeljebb 200 millió forintban maximálta. Mivel a projekt korábbi lelőhelyein a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat ezt a keretet már kimerítette, a munkák további folytatásához egyedi kormánydöntés vált szükségessé.

A kiviteli tervek alapján a ZMMI 2012. február 23-án írásban javaslatot tett arra, hogy mely területek feltárása szükséges (10994 m²), valamint, hogy hol és mekkora területen (10892 m²) történhet meg régészeti szakfelügyelet mellett az elfedés, mellyel a Szakhatóság egyetértett és továbbította azt az Ásatási Bizottság 2012. április 16-i ülésére. A Bizottság a teljes körű feltárást megelőzően próbaásatás elvégzésére tett javaslatot. Miután a kormány 2012. augusztus 8-i ülése biztosította a Hévízt elkerülő út régészeti feltárásainak többletköltségét, a 2012. augusztus 23-án kelt KÖH határozat a lelőhely területének 10%-ára (2188 m²) vonatkozóan próbafeltárást írt elő.

A ZMMI és a NIF Zrt. ennek érdekében 2012. augusztus 31-én 10994 m²-nyi terület feltárására keretszerződést kötött, melyet a Közlekedésfejlesztési Zrt. 2012. október 19-én ellenjegyzett. A Felek a munkakezdés időpontjaként 2013. március 11-ét jelölték meg és hatvan, régészeti feltárásra alkalmas munkanapon állapodtak meg. A feltárandó terület nagyságát és a próbafeltárás eredményét követően folytatódólagosan elvégzendő megelőző feltárást a KÖH 2012. szeptember 13-án kelt második örökségvédelmi szakhatósági állásfoglalása is jóváhagyta.

Megrendelő a ZMMI 2012. szeptember 18-án benyújtott előlegbekerőjét ez alkalommal teljesítette, ám a Feleken kívülről okból a szerződésben szereplő időben mégsem kezdődhetett meg a próbafeltárás. Bár 2013. március 6-án a Zala Megyei Kormányhivatal Zalaegerszegi Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalának a tervezett munkakezdést írásban bejelentettük, a munkát márciusban a hirtelen téliesre vált időjárási viszonyok miatt nem tudtuk megkezdeni, s csak április közepén vált alkalmassá az idő a terepi munkára.

A próbafeltárást két munkagép párral 2013. április 15-én tudtuk megkezdeni. A lelőhelyen belül a nyomvonal azon részén, ahol a földmunkák nem jártak a régészeti jelenségek megbolygatásával, szakfelügyelet mellett az elfedés, valamint a töltésben történő útépítés 2012 őszén már megtörtént. A kivite-

36 RKM 2012, 54–55.